

Верховний
Суд

Дайджест

правових позицій судової палати для
розгляду справ про банкрутство КГС ВС

(актуальна судова практика у справах про банкрутство
юридичних осіб)

6/2025

Рішення, внесені до ЄДРСР, за вересень – жовтень 2025 року

Перелік уживаних скорочень

ГПК України – Господарський процесуальний кодекс України

ЄСПЛ – Європейський суд з прав людини

КГС ВС – Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду

Конвенція – Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод

КУзПБ – Кодекс України з процедур банкрутства

ЦК України – Цивільний кодекс України

ЗМІСТ

I. БАНКРУТСТВО ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Відкриття провадження у справі про банкрутство 5

Щодо алгоритму дій суду у підготовчому засіданні у разі надходження кількох заяв про відкриття провадження у справі про банкрутство щодо одного і того самого боржника

Щодо спеціального законодавчого обмеження (заборони) для відкриття провадження у справі про банкрутство

Щодо можливості відкриття провадження у справі про банкрутство за заявою кредитора в разі, якщо боржник ініціював процедуру затвердження плану досудової санації за зміненим місцем його реєстрації

Щодо наявності підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство майнового поручителя, який не є боржником за основним зобов'язанням

Щодо неможливості відкриття провадження у справі про банкрутство поручителя, якщо стосовно основного боржника затверджено план досудової санації, яким змінено строк виконання основного зобов'язання

Щодо відсутності в ініціюючого кредитора обов'язку доводити неможливість боржника виконати майнові зобов'язання, строк яких настав

Щодо закриття провадження у справі про банкрутство в порядку пункту 1-8 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» КУзПБ

Покладення на органи управління боржника солідарної відповідальності 13

Щодо неможливості встановлення ознак загрози неплатоспроможності через призму порядку скликання виконавчим органом товариства зборів учасників для розгляду питання про звернення до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство

Щодо відсутності підстав для звільнення нового керівника боржника від обов'язку подати заяву про банкрутство за наявності ознак загрози неплатоспроможності боржника, яка виникла до його призначення

Щодо правил визначення розміру солідарної відповідальності

Визнання недійсними правочинів боржника.....16

Щодо фраздаторності правочину боржника з переведення боргу, вчиненого за участі заінтересованої особи стосовно нього

Щодо фраздаторності правочину боржника про відступлення права вимоги

Щодо застосування норм про позовну давність та поважність / неповажність причин її пропуску у спорі про фраздаторність правочину боржника

Щодо неефективності способу захисту шляхом звернення кредитора із позовом про припинення зобов'язань між боржником та іншим кредитором, вимоги якого визнані ухвалою суду

Розпорядження майном боржника 19

Щодо грошових вимог до боржника, що виникли за договором про надання позики фізичною особою та обґрунтовані судовим рішенням про стягнення боргу

Щодо можливості ставити під сумнів заборгованість боржника перед кредитором, яка підтверджена судовим рішенням, що набрало законної сили

Щодо закриття провадження у справі про банкрутство на стадії розпорядження майном

Ліквідаційна процедура 22

3 Рішення, внесені до ЄДРСР, за вересень – жовтень 2025 року

Щодо умов і підстав для переходу до ліквідаційної процедури

Щодо вибуття майна з володіння власника (або особи, якій він передав майно у володіння) на підставі правочину, який у подальшому визнано недійсним

Щодо грошових вимоги Антимонопольного комітету України зі сплати штрафу та пені

Щодо відсутності підстав для визнання грошових вимог відстороненого арбітражного керуючого поточними

II. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПИТАННЯ 27

Щодо участі судді у розгляді справ відокремленого позовного провадження, які розглядаються у межах справи про банкрутство

Щодо апеляційного оскарження ухвали про відкриття провадження у справі про банкрутство особою, яка не набула статусу кредитора у справі про банкрутство

Щодо розгляду судом заяви про перегляд за нововиявленими обставинами судового рішення у справі про банкрутство, поданої не учасником справи

Щодо можливості оскарження в касаційному порядку ухвали суду про визнання кредитора заінтересованою особою стосовно боржника

I. БАНКРУТСТВО ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Відкриття провадження у справі про банкрутство

Щодо алгоритму дій суду в підготовчому засіданні у разі надходження кількох заяв про відкриття провадження у справі про банкрутство щодо одного і того самого боржника

Норми КУзПБ допускають можливість подання до суду декількох заяв про відкриття провадження у справі про банкрутство щодо одного боржника. Однак принцип концентрації передбачає наявність лише однієї справи про банкрутство, в межах якої мають вирішуватися як процедурні питання, так і спори за участю боржника.

Умовою розгляду по суті кожної із заяв про відкриття провадження у справі про банкрутство боржника, що надійшли від різних заявників, зі здійсненням дослідження та оцінки обґрунтованості вимог цих кредиторів до боржника, зокрема щодо підтвердження підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство у випадках, передбачених законом (частина п'ята статті 38 та абзац другий частини четвертої статті 39 КУзПБ), є насамперед дотримання порядку розгляду тих заяв, що календарно подані пізніше ніж перша із них (яка прийнята судом до розгляду), оскільки лише після встановлення необґрунтованості першої заяви (необхідності повернення без розгляду тощо) суд розглядає по суті наступні заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство. Дотримання такого порядку є умовою для приєднання відповідних заяв до матеріалів справи.

Відповідно до частини четвертої статті 39 КУзПБ у разі, якщо до господарського суду до дня підготовчого засідання надійшло кілька заяв і одна з них прийнята судом до розгляду, інші ухвалою господарського суду приєднуються до матеріалів справи і розглядаються одночасно. У разі визнання вимог першого заявника необґрунтованими, господарський суд оцінює обґрунтованість вимог інших заяв кредиторів, приєднаних до матеріалів справи, і вирішує питання про відкриття провадження у справі у порядку, передбаченому цією статтею.

При цьому наведене правило щодо надходження заяв інших кредиторів до дня підготовчого засідання, яке закріплене в абзаці першому частини четвертої статті 39 КУзПБ, забезпечує, перш за все, обізнаність суду про наявність інших заяв кредиторів й алгоритм дій суду в підготовчому засіданні запровадженими законодавцем організаційними засадами і метою підготовки та проведення судом цього засідання із наданням можливості учасникам у справі реалізувати відповідні права та обов'язки і дотриманням основних засад (принципів) господарського судочинства (верховенства права, рівності всіх учасників судового процесу, змагальності сторін, диспозитивної, пропорційності тощо).

Частиною п'ятою статті 38 КУзПБ визначено: якщо про відкриття провадження у справі про банкрутство подано декілька заяв від різних заявників і одна з них повертається без розгляду, суддя розглядає інші заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство.

Законом України від 19.09.2024 № 3985-ІХ, який набрав чинності 01.01.2025, статтю 35 КУзПБ доповнено частиною четвертою, згідно з абзацом першим якої у разі подання до 5 Рішення, внесені до ЄДРСР, за вересень – жовтень 2025 року

суду до відкриття провадження у справі про банкрутство та прийняття судом до розгляду двох чи більше заяв кредиторів про відкриття провадження у справі про банкрутство господарський суд призначає всі прийняті судом до розгляду заяви для їх розгляду в одному підготовчому судовому засіданні, за результатами якого за заявою, що подана першою, у разі її відповідності вимогам цього Кодексу, відкриває провадження у справі про банкрутство. Інші заяви господарський суд залишає без розгляду.

У разі прийняття господарським судом рішення про відмову у відкритті провадження у справі про банкрутство за заявою кредитора, що подана першою, господарський суд розглядає інші заяви в порядку черговості їх подання до суду кредиторами (абзац другий частини четвертої статті 35 КУзПБ).

За приписами абзацу третього частини четвертої статті 35 КУзПБ залишення заяви кредитора про відкриття провадження у справі про банкрутство без розгляду з підстав, визначених цією статтею, не перешкоджає зверненню такого кредитора як конкурсного з вимогами до боржника у порядку, визначеному статтею 45 цього Кодексу.

Отже, господарський суд у підготовчому засіданні розглядає заяву, яка подана першою, і лише після встановлення необґрунтованості (необхідності повернення без розгляду) першої заяви суд розглядає по суті наступні заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство. Якщо ж суд відкриває провадження у справі про банкрутство за заявою, яка подана першою, то в разі її відповідності вимогам КУзПБ інші заяви господарський суд залишає без розгляду на підставі частини четвертої статті 35 цього Кодексу.

Дотримання такого порядку є умовою для забезпечення судами принципу концентрації всіх спорів у справах про банкрутство, закріпленому в окремих нормах КУзПБ, зокрема у тих, які призначені запобігти відкриттю декількох справ про банкрутство одного боржника.

Детальніше з текстом постанови від 24.09.2025 у справі № 905/169/25 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130793019>.

Щодо спеціального законодавчого обмеження (заборони) для відкриття провадження у справі про банкрутство

Положення пункту 1-6 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» КУзПБ не містять серед переліку причин, за яких не були задоволені вимоги кредитора (кредиторів), перебування єдиного майнового комплексу боржника саме на території можливих бойових дій. Однак віднесення до таких причин збройної агресії російської федерації проти України, а також включення спеціальним нормативним актом території можливих бойових дій до складу територій, на яких ведуться (велися) бойові дії, у розумінні зазначеної норми означає, що незадоволення вимог кредитора (кредиторів) через перебування єдиного майнового комплексу боржника на території можливих бойових дій належить до причин, за яких суд відмовляє у відкритті провадження у справі про банкрутство такого боржника з підстави, передбаченої пунктом 1-6 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» КУзПБ.

Водночас вказівка, зокрема, на те, що на відповідній території велися або можливі бойові дії свідчить, що вони або припинилися, або не мають системного характеру, а ризик

їх проведення на цій території є підвищеним, однак не вважається системним та безумовним.

Тому з огляду на диспозицію положень пункту 1-6 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» КУзПБ суд, вирішуючи питання щодо відкриття провадження у справі про банкрутство боржника та оцінюючи обставини, за яких він відмовляє у відкритті провадження у справі про банкрутство за наведених спеціальних підстав, має дослідити господарські правовідносини між сторонами, у яких у боржника утворилася заборгованість перед кредитором, з дослідженням та встановленням:

- моменту виникнення таких правовідносин (дата укладення договору, здійснення поставки, передачі товару, оплати, виникнення у боржника обов'язку, боргу тощо);
- причин та обставин виникнення заборгованості боржника у цих правовідносинах;
- майнового стану боржника та стану його господарської діяльності у відповідний період: активна, звичайна або її фактичне припинення тощо (що встановлюється на підставі відповідних звітних (податкових, бухгалтерських) документів боржника);
- місця перебування активів, єдиного майнового комплексу боржника (на території, яка з 24.02.2022 була включена до переліку територій, на яких (1) ведуться (велися) бойові дії або ні, (2) є окупованою або виключена з переліку окупованих територій України);
- наявності / відсутності у підприємства боржника майна на території України, підконтрольній органам державної влади України, а також характеристики такого майна (єдиний майновий комплекс або частка такого майна, профіль, значення та призначення відповідного майна або його частки у господарській діяльності боржника);
- безпосереднього причинно-наслідкового зв'язку між обставинами збройної агресії проти України, у тому числі у разі перебування з 24.02.2022 єдиного майнового комплексу боржника на територіях, на яких велися бойові дії (якщо господарські правовідносини виникли після завершення на відповідній території бойових дій або якщо господарські правовідносини виникли та продовжують існувати в період, коли єдиний майновий комплекс боржника (основна, профільна його частина) перебуває на території можливих бойових дій), з фактом виникнення у боржника заборгованості перед ініціюючим кредитором та її незадоволення перед відповідним кредитором (кредиторами).

При цьому наведений підхід у вирішенні питання про відкриття провадження у справі про банкрутство боржника застосовується за спеціальних підстав для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство за заявою кредитора згідно з пунктом 1-6 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» КУзПБ. Цей підхід покликаний забезпечити добросовісну (що є однією з основних засад законодавства) поведінку сторін у такій справі як у разі звернення кредитора з відповідною заявою, так і у разі заперечення боржником проти вимог кредитора. Дії учасників правовідносин мають бути добросовісними, тобто відповідати певному стандарту поведінки, що характеризується чесністю, відкритістю і повагою інтересів іншої сторони договору або правовідносин.

Детальніше з текстом постанови від 09.09.2025 у справі № 922/4061/24 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130377467>.

Щодо можливості відкриття провадження у справі про банкрутство за заявою кредитора в разі, якщо боржник ініціював процедуру затвердження плану досудової санації за зміненим місцем його реєстрації

Згідно із частиною першою статті 37 КУзПБ господарський суд не пізніше п'яти днів з дня надходження заяви про відкриття провадження у справі відмовляє у прийнятті заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство, якщо, зокрема, заява надійшла від кредитора, вимоги якого включені до затвердженого плану санації відповідно до статті 5 цього Кодексу, і відсутні докази невиконання зобов'язань за таким планом санації.

За тлумаченням наведених положень у поєднанні з приписами частини першої статті 39 цього Кодексу (відповідно до яких перевірка обґрунтованості вимог заявника, а також з'ясування наявності підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство здійснюються господарським судом у підготовчому засіданні, яке проводиться в порядку, передбаченому цим Кодексом), якщо після надходження заяви про відкриття провадження у справі під час вирішення питання щодо її прийняття за правилами статті 37 КУзПБ суд не встановив обставин, які є підставою для відмови у прийнятті заяви, та прийняв її з призначенням справи до розгляду в підготовчому засіданні, але з'ясував відповідні обставини у підготовчому засіданні, то ці обставини слугують причиною відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство боржника в порядку статті 39 КУзПБ.

Установлення в підготовчому засіданні у справі про банкрутство обставин ініціювання її за заявою кредитора, вимоги якого включені до затвердженого плану санації відповідно до статті 5 цього Кодексу, і відсутності доказів невиконання зобов'язань за названим планом санації унеможливорює відкриття провадження у справі про банкрутство за заявою такого кредитора.

Аналогічне правове регулювання та наслідки (заборона) встановлені законодавцем під час чинності відповідної редакції КУзПБ для розгляду заяви про затвердження плану санації до відкриття провадження у справі про банкрутство згідно із частиною шостою статті 5 цього Кодексу, якою було передбачено, що господарський суд відмовляє у прийнятті заяви про затвердження плану санації, якщо стосовно боржника відкрито провадження у справі про банкрутство.

Отже, прийняття судом заяви про відкриття щодо суб'єкта господарювання провадження у справі за правилами КУзПБ (про банкрутство, санацію боржника до відкриття провадження у справі про банкрутство) з подальшим здійсненням розгляду відповідного питання (щодо відкриття провадження у справі та здійснення щодо суб'єкта господарювання відповідного провадження у такій справі) не допускає / виключає прийняття надалі тим самим або іншим господарським судом щодо того самого суб'єкта господарювання іншої заяви, яка надійшла пізніше, – про здійснення аналогічного або іншого провадження у справі за правилами КУзПБ.

Тому ухвалене судом рішення про прийняття заяви боржника про затвердження плану досудової санації за іншим місцем його реєстрації вже після звернення кредитора із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство боржника та призначення її до розгляду в підготовчому засіданні не має юридичного значення і процесуальних

наслідків, а отже, і не є підставою для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство за заявою кредитора.

Детальніше з текстом постанови від 09.09.2025 у справі № 916/3704/24 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130409449>.

Щодо наявності підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство майнового поручителя, який не є боржником за основним зобов'язанням

Інститут забезпечення виконання зобов'язання спрямований на підвищення гарантій дотримання майнових інтересів сторін договору, належного його виконання, а також усунення можливих негативних наслідків неналежного виконання боржником взятих на себе зобов'язань.

Тобто в разі невиконання або неналежного виконання умов цивільного договору на боржника покладається додаткова відповідальність, а в деяких випадках до відповідальності за невиконання зобов'язання також притягуються разом із боржником треті особи, зокрема поручителі, заставодавці (іпотекодавці).

Відкриття провадження у справі про банкрутство щодо боржника не змінює суті заставного (іпотечного) зобов'язання, зазнає змін лише процедура задоволення вимог кредитора, забезпечених заставою (іпотекою), з урахуванням чого норми КУзПБ щодо забезпечених кредиторів слід застосовувати з огляду на відповідні суміжні норми законодавства про заставу (іпотеку).

Тому визначення забезпеченого зобов'язання та, відповідно, вимог забезпеченого кредитора, які включаються до реєстру вимог кредиторів у справі про банкрутство, має здійснюватися з урахуванням положень законодавства, яке регулює забезпечення зобов'язань, зокрема статей 572, 575, 589 ЦК України, Законів України «Про заставу», «Про іпотеку».

Системний аналіз частини другої статті 589 ЦК України, статті 19 Закону України «Про заставу», статті 7 Закону України «Про іпотеку» свідчить про те, що за рахунок предмета застави заставодержатель має право задовольнити в повному обсязі свою вимогу, розмір якої визначається на момент її фактичного пред'явлення, включаючи сплату процентів, неустойки, відшкодування збитків, завданих порушенням зобов'язання, необхідних витрат на утримання заставленого майна, а також витрат, здійснених у зв'язку з пред'явленням вимоги, якщо інше не встановлено договором застави.

Водночас частинами п'ятою, шостою статті 3 Закону України «Про іпотеку» передбачено, що іпотека має похідний характер від основного зобов'язання і є дійсною, зокрема, до припинення основного зобов'язання. У разі порушення боржником основного зобов'язання іпотекодержатель має право задовольнити забезпечені нею вимоги за рахунок предмета іпотеки переважно перед іншими особами відповідно до договору іпотеки.

Відповідальність майнового поручителя обмежена предметом іпотеки. Однак правовий статус боржника як майнового поручителя не зумовлює неможливості вираження заявлених до нього вимог в грошовій формі. Розмір зобов'язання майнового поручителя визначається із дійсних на відповідний момент зобов'язань боржника (позичальника), які існують за основним зобов'язанням (кредитним договором).

Норми КУзПБ не містять вичерпного переліку підстав, з яких виникають зобов'язання боржника, що є грошовими в розумінні цього Кодексу. Водночас визначальним для таких зобов'язань є можливість вираження їх саме в грошових одиницях. Майновий поручитель у разі невиконання позичальником своїх зобов'язань несе відповідальність за таке невиконання у тому самому обсязі і у тій самій грошовій сумі, що і позичальник, проте в межах вартості предмета іпотеки.

При цьому відсутність доказів ужиття заходів щодо стягнення з боржника суми боргу не вказує на передчасність ухвалення рішення про відкриття провадження у справі про банкрутство майнового поручителя, оскільки можливість застосування щодо нього процедур, передбачених КУзПБ, є альтернативним способом задоволення грошових вимог кредитора в тому випадку, коли відсутній спір про право щодо вимог кредитора.

Отже, звернення кредитора до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство, по суті, є реалізацією кредитором права на судовий захист власних майнових прав за відсутності належного виконання грошового зобов'язання. Положення КУзПБ не визначають підставою для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство те, що вимоги кредитора є повністю забезпеченими майном боржника.

Тому в разі відсутності спору про право щодо вимог ініціюючого кредитора немає підстав для застосування частини шостої статті 39 КУзПБ.

Детальніше з текстом постанови від 25.09.2025 у справі № 910/9121/24 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130597980>.

Щодо неможливості відкриття провадження у справі про банкрутство поручителя, якщо стосовно основного боржника затверджено план досудової санації, яким змінено строк виконання основного зобов'язання

Порука за своєю правовою природою має додаткове (акцесорне) зобов'язання до основного (кредитного) договору та напряду залежить від його умов. Загальний розмір кредитної заборгованості стосується як боржника, так і поручителя, який несе солідарну відповідальність в межах строку поруки.

Згідно з абзацом сьомим частини четвертої статті 5 КУзПБ та частиною сьомою статті 51 КУзПБ план санації не впливає на вимоги кредитора до третіх осіб, якщо кредитор з такими вимогами проголосував проти схвалення судом плану санації, а затвердження судом плану санації не припиняє пов'язаних з ним додаткових зобов'язань відповідно до статті 604 ЦК України, якщо заставодержатель проголосував проти такого плану.

Статтею 604 ЦК України визначено, що зобов'язання припиняється за домовленістю сторін. Зобов'язання припиняється за домовленістю сторін про заміну первісного зобов'язання новим зобов'язанням між тими ж сторонами (новація). Новація припиняє додаткові зобов'язання, пов'язані з первісним зобов'язанням, якщо інше не встановлено договором, крім випадків, коли первісне зобов'язання змінене планом санації або реструктуризації згідно з КУзПБ і заставодержатель проголосував проти такого плану.

Новація – це угода про заміну первинного зобов'язання новим зобов'язанням між тими самими сторонами. Вона не припиняє правового зв'язку сторін, оскільки замість зобов'язання, дія якого припиняється, виникає узгоджене ними нове зобов'язання.

Юридичною підставою для зобов'язання, яке виникає при новації, є домовленість сторін про припинення первинного зобов'язання.

Новацією є заміна саме зобов'язання, яким є виконання особою певної дії на користь іншої сторони на нове, яким є виконання тією самою особою на користь тієї самої сторони іншої дії. Характерним для новації є саме укладення нового зобов'язання, а не зміна його частини, що є підставою для припинення попереднього зобов'язання.

Водночас зміна строків виконання зобов'язання не є новацією, оскільки вона не змінює саме зобов'язання – дію, яку повинна виконати одна сторона на користь іншої.

Якщо згідно із затвердженим судом планом досудової санації основного боржника його зобов'язання перед кредитором залишилися незмінними, а змінилися лише строки їх виконання на умовах, передбачених зазначеним планом, то приписи статті 604 ЦК України до таких правовідносин є незастосовними.

Тому звернення кредитора із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство поручителя у зв'язку з невиконанням основним боржником свого зобов'язання є передчасним, що свідчить на наявність підстав для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство поручителя.

Детальніше з текстом постанови від 25.09.2025 у справі № 916/38/25 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130552180>.

Щодо відсутності в ініціюючого кредитора обов'язку доводити неможливість боржника виконати майнові зобов'язання, строк яких настав

Системний аналіз статей 36, 39 КУзПБ з урахуванням статей 74, 76-77 ГПК України свідчить про покладення на кредитора обов'язку надати докази на підтвердження підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство, а на боржника, якому надана можливість подати відзив на заяву кредитора, – обов'язку надати суду докази, які спростовують або підтверджують вимоги заявника.

Тобто положення КУзПБ не встановлюють обов'язку для ініціюючого кредитора доводити те, що боржник у справі про банкрутство не має можливості виконати майнові зобов'язання, строк яких настав. Доведення обставин можливості виконати такі майнові зобов'язання покладено саме на боржника.

Процедура банкрутства за своєю суттю є конкурсним процесом, основною метою якого є, зокрема, пропорційне і якомога максимальне задоволення вимог усієї сукупності кредиторів неплатоспроможного боржника. Водночас однією з основних функцій господарського суду під час провадження у справі про банкрутство є дотримання балансу захисту публічного та приватного інтересів.

Частиною третьою статті 39 КУзПБ унормовано, що боржник може надати підтвердження спроможності виконати свої зобов'язання та погасити заборгованість.

Таким чином, законодавець з метою дотримання балансу захисту публічного та приватного інтересів надає можливість довести здатність боржника виконати свої зобов'язання перед кредитором.

Водночас статтею 39 КУзПБ на господарський суд покладено обов'язок перевіряти можливість боржника виконати майнові зобов'язання, строк яких настав.

При цьому частиною шостою цієї статті визначено, що господарський суд відмовляє у відкритті провадження у справі якщо, зокрема, вимоги кредитора (кредиторів) задоволені боржником у повному обсязі до підготовчого засідання суду.

З наведених положень статті 39 КУзПБ вбачається, що юридичне значення для вирішення господарським судом питання щодо наявності однієї з підстав для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство, пов'язаних із доведенням боржником своєї платоспроможності, є саме факт погашення (задоволення) грошових вимог ініціюючого кредитора до підготовчого засідання.

Водночас дійсний фінансово-господарський стан боржника у справі про банкрутство встановлюється господарським судом на підставі дослідження поданого розпорядником майна боржника аналізу, передбаченого абзацом шостим частини третьої статті 44 КУзПБ. Тож у разі встановлення господарським судом у процедурі розпорядження майном боржника відсутності ознак його неплатоспроможності, провадження у справі підлягатиме закриттю.

Отже, на стадії підготовчого засідання господарський суд перевіряє можливість боржника виконати майнові зобов'язання, строк яких настав, підтвердженням чого є погашення грошових вимог ініціюючого кредитора до підготовчого засідання. Утім, суд не зобов'язаний досліджувати фінансово-господарський стан боржника на стадії відкриття провадження у справі, так само як і немає наслідків у вигляді судового рішення про відмову у відкритті провадження у справі про банкрутство в разі можливості боржника виконати майнові зобов'язання, строк яких настав, без підтвердження погашення грошових вимог ініціюючого кредитора до підготовчого засідання.

Детальніше з текстом постанови від 16.09.2025 у справі № 910/15836/24 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130493439>.

Щодо закриття провадження у справі про банкрутство в порядку пункту 1-8 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» КУзПБ

Пункт 1-8 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» КУзПБ установлював, що до 1 січня 2026 року не порушуються провадження у справах про банкрутство, а порушені провадження підлягають припиненню щодо боржників – операторів системи розподілу, що здійснюють розподіл електричної енергії на територіях ліцензованої діяльності, до складу яких входять території, на яких велися бойові дії станом на 31 грудня 2023 року, або території, тимчасово окуповані російською федерацією станом на 31 грудня 2023 року, відповідно до переліку, затвердженого центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику з питань тимчасово окупованої російською федерацією території України.

Під час провадження у справі про банкрутство однією з основних функцій господарського суду є дотримання балансу захисту публічного та приватного інтересів.

Захист приватного інтересу полягає в максимальному задоволенні вимог кредиторів, відновленні платоспроможності боржника або його ліквідації та продажу майна в ліквідаційній процедурі з метою погашення вимог кредиторів.

Водночас захист публічного інтересу знаходить свій вияв у встановленні в пункті 1-8 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» КУзПБ певних обмежень, що мають строковий характер.

У цьому випадку сама держава визначилася зі способом захисту публічного інтересу, а саме шляхом закриття провадження у справах про банкрутство боржників – операторів системи розподілу, що здійснюють розподіл електричної енергії на територіях ліцензованої діяльності, до складу яких входять території, на яких велися бойові дії станом на 31.12.2023, або території, тимчасово окуповані РФ станом на 31.12.2023.

Відповідно, застосуванню названого пункту має передувати встановлення обставин щодо того, чи є боржник оператором системи розподілу, та з'ясування території здійснення ним ліцензованої діяльності.

При цьому пункт 1-8 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» КУзПБ не містить вказівки, що його положення підлягають застосуванню виключно до підприємств державної форми власності. Крім того, наведена норма стосується не обставин фактичного здійснення чи нездійснення розподілу електричної енергії на визначених у цьому пункті територіях, а охоплюється поняттям території здійснення ліцензованої діяльності операторами системи розподілу.

Отже, якщо дія виданої боржнику відповідної ліцензії не припинена і територія його ліцензованої діяльності включає території, які станом на 31.12.2023 є тимчасово окупованими, то боржник належить до осіб, щодо яких тимчасово призупинено застосування процедур банкрутства, і тому провадження у справі про банкрутство такого боржника підлягає закриттю в порядку пункту 1-8 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» КУзПБ.

Водночас власне факт закриття провадження у справі про банкрутство боржника відповідно до зазначеної норми не є підставою для списання / прощення наявної у нього заборгованості, не припиняє його господарської діяльності, не перешкоджає виконанню боржником наявних грошових зобов'язань, не позбавляє як фізичних, так і юридичних осіб права на подальше ведення господарської діяльності з боржником та в разі порушення підприємством відповідних зобов'язань – на судових захист.

Детальніше з текстом постанови від 16.09.2025 у справі № 913/567/19 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130755151>.

Покладення на органи управління боржника солідарної відповідальності

Щодо неможливості встановлення ознак загрози неплатоспроможності через призму порядку скликання виконавчим органом товариства зборів учасників для розгляду питання про звернення до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство

За змістом частин першої, другої, третьої статті 4 КУзПБ, статей 92, 97, частини другої статті 98, частин першої, другої, третьої статті 99 ЦК України, статей 29, 30, 31 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» на виконавчі органи (керівника) боржника покладений обов'язок повідомляти засновникам (учасникам, акціонерам), власнику майна (органу, уповноваженому управляти майном) про наявність

ознак банкрутства боржника. При цьому цими нормами визначені суб'єкт, компетенція та регламентована процедура ініціювання питання та прийняття рішення щодо припинення (ліквідації) товариства, а відповідно, і щодо відкриття провадження у справі про банкрутство товариства.

Проте встановлена наведеними нормами процедура узгодження виконавчим органом боржника з його засновниками, учасниками, акціонерами (загальними зборами) рішення про ініціювання відкриття провадження у справі про банкрутство товариства з підстав загрози неплатоспроможності не може обумовлювати та перешкоджати встановленому імперативною нормою закону обов'язку боржника звернутись до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство в разі загрози його неплатоспроможності.

Отже, визначений частиною шостою статті 34 КУзПБ обов'язок боржника звернутися до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство в разі загрози неплатоспроможності боржника, від імені якого відповідно до статей 92, 97, частини другої статті 98, частин першої, другої, третьої статті 99 ЦК України діє його виконавчий орган (керівник), є імперативним та презюмується згідно з наведеною нормою КУзПБ.

Тож під час розгляду заяви про покладення солідарної відповідальності у справі про банкрутство приписи частини третьої статті 31 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» не підлягають застосуванню, а ознаки загрози неплатоспроможності боржника не можуть встановлюватися лише через призму порядку скликання виконавчим органом товариства зборів учасників для розгляду питання про звернення до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство.

Детальніше з текстом постанови від 02.10.2025 у справі № 910/2097/24 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130827279>.

Щодо відсутності підстав для звільнення нового керівника боржника від обов'язку подати заяву про банкрутство за наявності ознак загрози неплатоспроможності боржника, яка виникла до його призначення

Сам факт призначення особи керівником після виникнення загрози неплатоспроможності боржника не звільняє її від обов'язку в місячний строк звернутися до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство та в разі невиконання цього обов'язку – від солідарної відповідальності згідно із частиною шостою статті 34 КУзПБ.

За тлумаченням абзацу другою частини шостої статті 34 КУзПБ, саме суд має вирішувати питання наявності порушення керівником боржника вимог, визначених абзацом першим цієї норми, зазначивши про це ухвалі, яка є підставою для притягнення керівника до солідарної відповідальності. Тобто розгляд і вирішення питання наявності / відсутності порушення керівником боржника імперативних вимог, встановлених абзацом першим частини шостої статті 34 КУзПБ, є обов'язком суду. Тож суд повинен займати активну процесуальну позицію, зокрема і під час перевірки наявності ознак загрози неплатоспроможності боржника як необхідної умови для застосування до керівника боржника відповідальності, визначеної частиною шостою статті 34 КУзПБ, яка має

полягати в повному, всебічному та об'єктивному з'ясуванні обставин, які стосуються таких ознак.

При цьому слід враховувати, що інститут солідарної відповідальності органів управління боржника запроваджено КУзПБ, а отже, суд, з'ясовуючи питання наявності / відсутності підстав для застосування такої відповідальності, має виходити з результатів аналізу фінансового стану боржника та дій (бездіяльності) його органів управління за період після введення в дію 21.10.2019 названого Кодексу, керуючись приписами статті 58 Конституції України.

Установлений статтею 34 КУзПБ місячний строк для подання заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство беззаперечно поширюється на випадок, коли на момент вступу відповідної службової особи боржника на посаду ще не існували ознаки неплатоспроможності і вони виникли у подальшому. Водночас це так само стосується особи, яка вступає на відповідну посаду на підприємстві-боржникові, яке вже має підстави для подання заяви про свою неплатоспроможність. Такий варіант розрахований, зокрема, на той випадок, коли керівником підприємства-боржника стає особа, яка своїм основним завданням вбачає виведення підприємства-боржника зі скрутного фінансового становища, до виникнення якого вона не причетна. Зважаючи на принцип добросовісності, керівник підприємства-боржника, вступивши на зазначену посаду в період, коли вже виникли підстави для подання заяви про банкрутство, зобов'язаний якнайшвидше подати її, аби створити передумови для розкриття цього факту перед контрагентами боржника, працівниками, державою. Альтернативний варіант, при якому керівник підприємства-боржника звільняється від обов'язку, встановленого частиною шостою статті 34 КУзПБ, та наслідків неподання заяви про банкрутство, не відповідає меті та суті державного регулювання у сфері банкрутства, яке полягає не лише у неприпустимості фіктивного банкрутства та доведення до банкрутства, а й у створенні режиму добросовісності та відкритості потенційних суб'єктів банкрутства, які зобов'язані якнайшвидше оголосити про наявність ознак неплатоспроможності з метою мінімізації негативних наслідків для суміжних суб'єктів.

Детальніше з текстом постанови від 09.10.2025 у справі № 924/922/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131066943>.

Щодо правил визначення розміру солідарної відповідальності

Звернення до суду з вимогами про покладення на винного члена органу управління боржника солідарної відповідальності за зобов'язаннями боржника у справі про банкрутство потребує визначення заявником розміру цієї відповідальності та заявлення ним до суб'єкта солідарної відповідальності вимоги щодо стягнення відповідної суми задля задоволення тих вимог кредиторів, що залишились незадоволеними внаслідок допущеного таким суб'єктом відповідного порушення.

Деліктна природа солідарної відповідальності в розумінні частини шостої статті 34 КУзПБ зумовлює необхідність визначення розміру такої відповідальності, зважаючи на обсяг майнової шкоди, заподіяної кредиторам неправомірною бездіяльністю керівника (органів управління) боржника, яка полягає в незадоволенні вимог кредиторів.

З огляду на наведене неправильним є визначення солідарної відповідальності у загальному розмірі всіх грошових вимог кредиторів до боржника (відповідно до відомостей реєстру вимог кредиторів тощо) без урахування того, яка частина з них може бути погашена в процесі банкрутства, зокрема в результаті реалізації майна боржника, включеного до ліквідаційної маси, та повернення майна (активів) до складу ліквідаційної маси боржника, що здійснюється за наслідками вирішення спорів про недійсність правочинів з відчуження відповідного майна (майнових прав, інших активів) боржника, адже керівник (член органу управління) боржника має нести відповідальність саме за незадоволення вимог кредиторів.

Тобто в разі, якщо керівник (орган управління) боржника припустився порушень вимог частини шостої статті 34 КУзПБ, але його майна / активів у складі ліквідаційної маси (зокрема внаслідок вчинення арбітражним керуючим передбачених КУзПБ дій, спрямованих на пошук, виявлення та повернення майна банкрута, визнання недійсними певних правочинів та спростування майнових дій боржника тощо) виявилось достатньо для задоволення визнаних у справі вимог кредиторів, досягається виконання одного з основних завдань провадження у справі про банкрутство – задоволення вимог кредиторів неплатоспроможного боржника (положення преамбули КУзПБ).

Тож достатність майна боржника, що включається до складу ліквідаційної маси і спрямовується на задоволення вимог кредиторів боржника, унеможливорює застосування солідарної відповідальності у справі про банкрутство (з урахуванням її деліктної природи в розумінні зазначеної норми), оскільки в такому випадку немає негативних наслідків, завданих кредиторам боржника внаслідок неправомірної бездіяльності його керівника (органу управління).

Водночас, якщо недостатньо майна / активів боржника для погашення всієї сукупності грошових вимог кредиторів, розмір солідарної відповідальності керівника (органу управління) боржника в разі допущення ним відповідного порушення належить визначати з різниці між сумою вимог кредиторів і ліквідаційною масою, яка саме й становитиме розмір непогашених вимог кредиторів, тобто розмір заподіяної ним шкоди.

При цьому слід зважати на те, що стягнення коштів із члена органу управління боржника на підставі частини шостої статті 34 КУзПБ відбувається на користь боржника з подальшим зарахуванням цих коштів до ліквідаційної маси та спрямуванням їх на задоволення вимог кредиторів.

Детальніше з текстом постанови від 07.10.2025 у справі № 902/1302/22 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130859339>.

Визнання недійсними правочинів боржника

Щодо фраздаторності правочину боржника з переведення боргу, вчиненого за участі заінтересованої особи стосовно нього

Договір про переведення боргу є правочином із заміни сторони боржника у зобов'язанні.

Факт надання кредитором згоди на вчинення такого правочину з переведення боргу, і відповідна вимога закону щодо такої згоди (частини першої статті 520 ЦК України), без

якої договір не створював би для кредитора правових наслідків, означають, що правочин з переведення боргу, на вчинення якого надав згоду (відповідне волевиявлення) кредитор, є таким, що вчиняється за участі цього кредитора (позивача у спірних правовідносинах). Тому правочин з переведення боргу за своїми правовими наслідками створює для кредитора ризику незадоволення його вимог новим боржником.

Тож погодження кредитором, щодо якого відкрито провадження у справі про банкрутство, договору про переведення боргу з діючого підприємця на юридичну особу, яка вже мала ознаки незадовільного фінансового стану, про що були обізнані власники кредитора, які є одночасно і власниками юридичної особи (набувача боргу), свідчить про фраздаторний характер цього правочину, який не відповідає критеріям розумності та добросовісності, через що такі дії боржника (кредитора) вчинені у період настання у нього власних зобов'язання з погашення заборгованості перед кредиторами та фактично призвели до зменшення розміру його активів.

Через правові наслідки недійсності правочину, передбачені статтею 216 ЦК України (коли кожна сторона правочину в разі його недійсності зобов'язана повернути другій стороні у натурі все, що вона одержала на виконання цього правочину), боржник відновлює право на реальний актив, а саме на стягнення переданого за недійсною угодою боргу з первісного боржника, тобто відновлює право вимоги до первісного боржника, щодо якого не встановлено обставин незадовільного його фінансового стану та/або неплатоспроможності.

Детальніше з текстом постанови від 16.09.2025 у справі № 911/2548/17 (911/1478/23) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130859343>.

Щодо фраздаторності правочину боржника про відступлення права вимоги

Якщо договір відступлення права вимоги укладено боржником в період існування арешту на його майно та кошти, накладеного у виконавчих провадженнях щодо примусового виконання рішень за вимогами кредитора до боржника, який у подальшому ініціював провадження у справі про банкрутство, то це свідчить про наявність підстав для визнання його фраздаторним (вчиненим на шкоду кредиторам) відповідно до загальних правових підстав, передбачених частинами другою та третьою статті 13, частиною першою статті 203 та частиною першою статті 215 ЦК України, і спеціальних підстав, установлених частиною четвертою статті 9 «Про виконавче провадження» та статтею 42 КУзПБ, зважаючи на його вчинення у «підозрілий», трирічний період до відкриття банкрутства та в період примусового виконання судових рішень.

З огляду на правову природу договору про відступлення права вимоги, за яким передається не річ матеріального світу, а право як таке, позивач обрав належний та ефективний спосіб захисту щодо визнання правочину недійсним, який повертає сторони договору в попереднє становище, а дебіторську заборгованість (права вимоги) до третьої особи – до складу ліквідаційної маси банкрута.

Детальніше з текстом постанови від 15.10.2025 у справі № 926/1448-б/24 (926/2648/24) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131281820>.

Щодо застосування норм про позовну давність та поважність / неповажність причин її пропуску у спорі про фраздаторність правочину боржника

Позовна давність не є інститутом процесуального права та не може бути поновлена в разі її спливу, але, враховуючи право позивача відповідно до частини п'ятої статті 267 ЦК України отримати судовий захист у разі визнання судом поважними причин пропущення позовної давності, саме на позивача покладено обов'язок доказування тієї обставини, що строк було пропущено з поважних причин.

Закон не наводить переліку поважних причин, за наявності яких може бути поновлено строк позовної давності, і покладає розв'язання цього питання безпосередньо на юрисдикційний орган – суд, який розглядає судову справу по суті заявлених вимог з урахуванням всіх обставин справи на підставі здійсненої оцінки поданих сторонами доказів.

Вирішуючи питання про поважність причин пропуску позовної давності у разі звернення за захистом порушеного права у спорі, стороною якого є боржник, у справі про банкрутство, суди мають виходити з їх об'єктивного, а не суб'єктивного характеру, тобто з обставин, які підтверджують ці причини та вказують на існування об'єктивної перешкоди для боржника своєчасно звернутися за захистом порушеного права. Тому з огляду на положення статті 13 «Межі здійснення цивільних прав» ЦК України суд має враховувати добросовісність поведінки як позивача (заявника), так і відповідача протягом всього періоду з моменту виникнення права на захист порушеного права (права на позов) і до моменту звернення з позовом, зважаючи на характер спірних правовідносин між сторонами, особливості їх нормативного регулювання, надані сторонам права та покладені на них обов'язки тощо.

Застосування норм про позовну давність підпорядковується загальним засадам матеріального цивільного права, які мають фундаментальний характер і є нормами прямої дії, включаючи й загальні положення щодо справедливості, добросовісності та розумності як загального стандарту поведінки учасників цивільних правовідносин.

У розглядуваному аспекті зазначене, зокрема, істотно послаблює позиції відповідача, який є причетними до фраздаторного правочину і захищається від позову про визнання такого правочину недійсним та похідних позовів посиланням на пропуск позовної давності позивачем, адже за змістом частини третьої статті 16 ЦК України у разі встановлення зловживання правом суд може відмовити особі у захисті. Наведене положення стосується не тільки позивача, який просить про застосування певних способів захисту, а й відповідача, який захищається від позову шляхом висування тих чи інших заперечень (у тому числі заявляючи про пропуск позивачем позовної давності).

Тому, розглядаючи заяву відповідача про застосування наслідків спливу позовної давності за вимогою про визнання недійсним правочину, суд має дати правову оцінку обставинам того, чи узгоджується з принципами справедливості, добросовісності та розумності заявлення відповідачем як набувачем майна про сплив позовної давності за відповідними вимогами. Саме від належної правової оцінки поважності причин пропуску позовної давності залежатиме обґрунтованість висновку суду про наявність підстав для

захисту порушених прав позивача та задоволення позову чи відмову в задоволенні позовних вимог.

Детальніше з текстом постанови від 24.09.2025 у справі № 5016/2351/2012(18/58)(915/211/20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131501551>.

Щодо неефективності способу захисту шляхом звернення кредитора з позовом про припинення зобов'язань між боржником та іншим кредитором, вимоги якого визнані ухвалою суду

Системний аналіз приписів статей 1, 9, 45, 47 КУзПБ з урахуванням норм статей 42, 254, 255 ГПК України свідчить, що конкурсні кредитори після набуття ними процесуального статусу учасника справи про банкрутство не позбавлені права на оскарження ухвали про визнання чи відхилення грошових вимог іншого кредитора разом з ухвалою господарського суду, постановленою за результатами попереднього засідання.

Процесуальним законом (частина перша статті 320 ГПК України), зокрема, встановлена можливість перегляду за нововиявленими обставинами ухвал у справах про банкрутство (неплатоспроможність), які підлягають оскарженню у випадках, передбачених КУзПБ, та набрали законної сили.

Обраний позивачем спосіб захисту його законних інтересів як кредитора у справі про банкрутство шляхом звернення з позовом про визнання зобов'язань боржника перед іншим його кредитором припиненими за наявності чинної ухвали попереднього засідання про визнання судом відповідних грошових вимог такого (іншого) кредитора за цими ж зобов'язаннями не відповідає способу захисту, визначеному зазначеними нормами КУзПБ у їх взаємозв'язку з приписами ГПК України та призведе до порушення принципу верховенства права, невід'ємною складовою якого є принцип правової визначеності.

Неправильно обраний спосіб захисту зумовлює ухвалення рішення про відмову в задоволенні позову незалежно від інших встановлених судом обставин.

Детальніше з текстом постанови від 28.08.2025 у справі № 910/18250/16 (910/18292/23) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129853576>.

Розпорядження майном боржника

Щодо грошових вимог до боржника, які виникли за договором про надання позики фізичною особою та обґрунтовані судовим рішенням про стягнення боргу

До розгляду таких грошових вимог має бути беззаперечно застосований підвищений стандарт доказування. Грошові вимоги підлягають ретельній перевірці судом з використанням засобів доказування, передбачених нормами ГПК України, в тому числі й інших, не первинних документів, складання яких встановлено законодавством або є загальноприйнятими за звичаями ділового обороту.

Під час розгляду грошових вимог кредитора, що виникли за договором про надання позики фізичною особою, суду слід враховувати, що судові рішення, ухвалені на користь певних кредиторів проти боржника, не є обов'язковими ані для інших кредиторів, ані для суду, який розглядає справу про банкрутство. Суд, який розглядає справу про банкрутство, 19 Рішення, внесені до ЄДРСР, за вересень– жовтень 2025 року

не зв'язаний судовими рішеннями, ухваленими проти боржника, а отже, може відхилити вимоги, підтверджені судовим рішенням. Під час розгляду заявлених до боржника грошових вимог конкурсних кредиторів (окрім кредиторів, ініціюючих провадження у справі про банкрутство) рішення юрисдикційного органу, до компетенції якого віднесено вирішення такого спору, не є обов'язковим, а за його наявності оцінюється судом поряд з іншими доказами, а саме первинними документами (угодами, накладними, рахунками, актами виконаних робіт тощо), що свідчать про цивільно/господарсько-правові відносини сторін та підтверджують заборгованість боржника перед кредитором. Судове рішення, ухвалене у справі, за жодних обставин не може бути протиставлене особі, яка не брала участі у цій справі.

Отже, для виконання передбачених статтею 2 ГПК України завдань господарського судочинства з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів на засадах неприпустимості зловживання процесуальними правами суди мають ех officio правильно кваліфікувати вимоги кредиторів, дослідити та надати оцінку доказам й обставинам, як-от: надання кредитором боржнику позичених коштів; спроможність зазначеного кредитора позичити відповідні суми кошти боржнику та джерела їхнього походження у нього; напрямки використання позичальником позичених у кредитора коштів, причини їх неповернення позичальником кредитору.

Детальніше з текстом постанови від 30.09.2025 у справі № 917/1003/24 (917/2288/24) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130859340>.

Щодо можливості ставити під сумнів заборгованість боржника перед кредитором, яка підтверджена судовим рішенням, що набрало законної сили

Згідно з прецедентною практикою ЄСПЛ одним з основоположних аспектів верховенства права є принцип правової визначеності, який передбачає дотримання принципу *res judicata*, тобто принципу остаточності рішення, за яким жодна зі сторін не має права домагатися перегляду остаточного й обов'язкового рішення лише з метою повторного слухання справи і постановлення нового рішення. Відступ від цього принципу є можливим лише тоді, коли він зумовлений особливими і непереборними обставинами (пункт 46 рішення у справі «Устименко проти України», пункт 61 рішення у справі «Брумареску проти Румунії»).

Відповідно до орієнтирів дотримання міжнародних стандартів, наведених ЄСПЛ у рішенні від 11.07.2017 у справі «Морейра Феррейра проти Португалії», відступ від принципу правової визначеності є необхідним і виправданим у разі виявлення суттєвого недоліку попереднього провадження, який може вплинути на результат справи, або у випадках, коли необхідність забезпечення відшкодування, особливо в контексті виконання рішень ЄСПЛ, в цілому свідчить на користь поновлення провадження (пункт 62 рішення).

Зважаючи на викладене, заборгованість боржника перед кредитором, яка підтверджена судовим рішенням, що набрало законної сили, може ставитися під сумнів господарським судом під час розгляду заяви кредитора з грошовими вимогами у виняткових випадках. Водночас саме у цих випадках є необхідність у додатковому доведенні кредитором обґрунтованості своїх безспірних вимог первинними документами з урахуванням «підвищеного стандарту доказування».

Зазначеними випадками, зокрема, можуть бути такі, коли у розпорядника майна / ліквідатора (якщо кредиторські вимоги заявлено та розглядаються судом у ліквідаційній процедурі), кредиторів чи інших учасників справи про банкрутство є обґрунтовані та підтверджені доказами підстави вважати, що:

- певний кредитор, вимоги якого є безспірними, та боржник, зловживаючи процесуальними правами, ініціювали розгляд відповідного судового спору задля штучного створення підтвердженої судовим рішенням заборгованості з метою впливу на процедуру банкрутства боржника через отримання необхідної кількості голосів на зборах та комітеті кредиторів;

- під час розгляду відповідного спору між кредитором і боржником суд не врахував обставин, що мають значення для правильного вирішення справи (до прикладу, якщо кредитор-позивач до початку розгляду спору по суті відступив право вимоги до боржника-відповідача, однак не повідомив суду наявність відповідних обставин), а жоден з учасників такої справи не реалізував право на звернення із заявою про перегляд відповідного рішення за нововиявленими обставинами;

- договір, на підставі якого виникла заборгованість боржника перед кредитором (яка була стягнута судовим рішенням за результатом розгляду відповідного спору), був визнаний у подальшому недійсним чи неукладеним, однак жоден з учасників справи (за позовом кредитора про стягнення з боржника заборгованості) не реалізував право на звернення із заявою про перегляд відповідного рішення за нововиявленими обставинами.

Наведений перелік виняткових випадків, коли безспірні вимоги кредитора потребують додаткового доведення з урахуванням «підвищеного стандарту доказування», не є вичерпним та залежить від обставин кожної конкретної справи.

Вирішуючи господарську справу, суд підтвердив обов'язок лізингоодержувача зі сплати суми боргу з огляду на обставини чинності договору фінансового лізингу на час ухвалення судового рішення. Водночас, розглядаючи грошові вимоги банку, які ґрунтуються на такому рішенні, суд з'ясував, що договір фінансового лізингу є розірваним і ця обставина не була зазначена жодною із сторін під час вирішення питання про відкриття провадження у справі про банкрутство боржника та визначення вимог ініціюючого кредитора. Наведене дає достатні підстави для виникнення вмотивованих сумнівів господарського суду щодо обґрунтованості заявлених банком додаткових грошових вимог до боржника, адже цей факт є ключовим у вирішенні питань щодо права вимоги до боржника.

Детальніше з текстом постанови від 08.10.2025 у справі № 925/7/24 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131067042>.

Щодо закриття провадження у справі про банкрутство на стадії розпорядження майном

КУЗПБ надає право погашення вимог кредиторів особам, які фактично зацікавлені у відновленні платоспроможності боржника, а відповідно до вимог чинного законодавства та суті існуючих між боржником і кредитором зобов'язань не впливає обов'язок боржника виконати зобов'язання особисто. Тому погашення грошових вимог до боржника особами,

які представляють (прямих чи опосередкованих) власників корпоративних прав боржника, є правомірним.

Пунктом 14 частини першої статті 90 КУзПБ передбачено, що господарський суд закриває провадження у справі про банкрутство також в інших випадках, передбачених цим Кодексом.

Такий випадок, зокрема, визначений у частині сьомій статті 41 КУзПБ, згідно з якою власник майна (орган, уповноважений управляти майном) боржника, власник корпоративних прав боржника, а у випадках, передбачених законодавством, – третя особа протягом провадження у справі про банкрутство з метою погашення вимог кредиторів та закриття провадження у справі мають право задовольнити всі вимоги конкурсних кредиторів відповідно до реєстру вимог кредиторів, крім неустойки (штрафу, пені). Для одночасного погашення всіх вимог кредиторів арбітражний керуючий зобов'язаний надати особі, яка виявила намір погасити вимоги кредиторів, реєстр вимог кредиторів. У разі задоволення всіх вимог кредиторів, крім неустойки (штрафу, пені), господарський суд ухвалою закриває провадження у справі про банкрутство. Вимоги щодо неустойки (штрафу, пені) вважаються погашеними, про що господарський суд зазначає в ухвалі.

Аналіз наведеної норми свідчить, що законодавець надав можливість одночасного погашення боргів з прощенням неустойки (штрафу, пені) саме конкурсних кредиторів. Водночас КУзПБ не визначає вид, походження, нарахування штрафів і пені, які можуть бути погашені згідно із зазначеною нормою.

При цьому застосування відповідальності за порушення грошового зобов'язання у вигляді 3 % річних та інфляційних втрат не змінює правової природи відповідного зобов'язання як штрафу ні в аспекті черговості задоволення вимог кредиторів, ні в підходах КУзПБ щодо закриття провадження у справі та не може створювати нового зобов'язання «вищої» черги, оскільки подібне породжує подібне (*similis simili gaudet*). Інший підхід означав би, що за умови непогашення неустойки (штрафу, пені) є підстави для закриття провадження у справі, але разом з тим нараховані на таку неустойку (штраф, пеню) інфляційні втрати та 3 % річних, що є заходом відповідальності за несплату такої неустойки, унеможливають закриття провадження у справі про банкрутство.

Тож, якщо під час провадження у справі про банкрутство задоволено всі визнані судом вимоги єдиного кредитора, крім вимог про стягнення штрафу (до складу якого, зокрема, включено інфляційні втрати та 3 % річних за його несплату), а також відшкодовано грошову винагороду та витрати арбітражного керуючого, то провадження у справі про банкрутство підлягає закриттю саме на підставі частини сьомої статті 41 КУзПБ.

Детальніше з текстом постанови від 25.09.2025 у справі № 911/1993/24 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130529172>.

Ліквідаційна процедура

Щодо умов і підстав для переходу до ліквідаційної процедури

Завдання підсумкового засідання суду на стадії розпорядження майном полягає у з'ясуванні ознак банкрутства та наявності можливості визначення наступної судової процедури і подальшого здійснення провадження у справі, зважаючи, зокрема, на

клопотання комітету кредиторів. Проте остаточна оцінка зазначених обставин надається господарським судом, який здійснює провадження у справі про банкрутство, з огляду на те, чи є можливим відновлення платоспроможності боржника без введення його ліквідаційної процедури, чи не приймалось рішення про введення ліквідаційної процедури комітетом кредиторів на шкоду більшості кредиторів – членів комітету кредиторів та чи є реальна можливість відновити платоспроможність боржника через застосування до нього процедури санації за наявності інвестора, чи наявні ознаки фіктивного банкрутства, доведення до банкрутства, приховування стійкої фінансової неспроможності тощо.

Визнаючи боржника банкрутом, суд має встановити його неплатоспроможність, тобто недостатність майна для задоволення вимог кредиторів, шляхом здійснення аналізу повноти проведених розпорядником майна заходів, передбачених у процедурі розпорядження майном, та дослідити надані розпорядником майна належні та допустимі докази на підтвердження повноти проведення процедури розпорядження майном, передбаченої, зокрема, частиною третьою статті 44 КУзПБ.

Вирішуючи у підсумковому засіданні питання щодо ухвалення одного із судових рішень, визначених частиною третьою статті 49 КУзПБ, а саме ухвали про закриття провадження у справі, посилаючись на пріоритетність відновлення платоспроможності боржника над його ліквідацією, судам доцільно дослідити як об'єктивну, так і суб'єктивну складові діяльності боржника.

Об'єктивна складова діяльності боржника полягає в аналізі наявних у боржника активів, економічної доцільності та ефективності їх використання в розрізі можливості погашення наявного боргу перед конкурсними кредиторами.

Суб'єктивна складова діяльності боржника зводиться до аналізу поведінки боржника, яка повинна бути максимально відкритою щодо конкурсних кредиторів і спрямована на пошук реальних шляхів погашення боргу перед ними до моменту введення ліквідаційної процедури.

Дійсний фінансово-господарський стан боржника у справі про банкрутство повинен встановлюватися господарським судом на підставі комплексного дослідження всіх наявних у справі доказів, зокрема й аналізу фінансового стану боржника, подання якого до господарського суду, в провадженні якого перебуває справа про банкрутство, є обов'язком розпорядника майна боржника, визначеним пунктом 5 частини третьої статті 44 КУзПБ, що дасть змогу суду встановити наявність чи відсутність підстав для висновку про платоспроможність боржника.

Системний аналіз норм КУзПБ та Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, затверджених наказом Міністерства економіки України від 19.01.2006 № 14 (у редакції наказу від 26.10.2010 № 1361), свідчить, що виявлення господарським судом у підсумковому засіданні ознак неплатоспроможності боржника відбувається на підставі дослідження та правової оцінки доказів, що містяться в матеріалах справи, зокрема в звіті розпорядника майна про фінансово-майновий стан боржника, фінансовій звітності боржника (балансі підприємства (звіті про фінансовий стан), звіті про фінансові результати, звіті про рух грошових коштів) тощо.

Звіт розпорядника майна про фінансово-майновий стан боржника має містити відомості про актив боржника. Він має бути предметом розгляду зборів кредиторів

23 Рішення, внесені до ЄДРСР, за вересень– жовтень 2025 року

(комітету кредиторів), на підставі якого кредитори приймають рішення про введення наступної судової процедури. У подальшому відомості про фінансово-майновий стан боржника (актив) має бути предметом розгляду в судовому засіданні у справі про банкрутство.

При цьому сума дебіторської заборгованості, яка визнана або перебуває на розгляді суду в процедурі банкрутства інших юридичних осіб, не дорівнює реальній вартості відповідних активів, адже перебування контрагентів боржника в процедурі банкрутства не надає змоги в короткі строки розрахуватися з кредиторами боржника за рахунок отриманих від них коштів з огляду на особливості задоволення вимог кредиторів у справах про банкрутство. Тож така дебіторська заборгованість не може розцінюватися як ліквідні майнові ресурси боржника.

Розмір пасиву боржника підлягає визначенню відповідно до затвердженого судом в порядку статті 47 КУзПБ реєстру вимог кредиторів.

Однак рішення суду не може ґрунтуватися лише на клопотанні комітету кредиторів. Відомості про фінансово-майновий стан боржника (актив) мають бути предметом розгляду в судовому засіданні у справі про банкрутство.

Якщо встановлення пасиву боржника відбувається в попередньому засіданні суду, то остаточна правова оцінка активу і пасиву боржника та можливість відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом надаються в підсумковому засіданні суду з огляду на перебування провадження у справі у процедурі розпорядження майном боржника.

Тож на вирішення питання переходу до ліквідаційної процедури впливають, за загальним правилом, три чинники: закінчення 170-денного строку, відведеного для стадії розпорядження майном; наявність ознак банкрутства; наявність рішення зборів кредиторів щодо переходу до ліквідаційної процедури та відсутність пропозицій щодо санації боржника.

Детальніше з текстом постанови від 18.09.2025 у справі № 905/291/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reestr.court.gov.ua/Review/130377474>.

Щодо вибуття майна з володіння власника (або особи, якій він передав майно у володіння) на підставі правочину, який у подальшому визнано недійсним

Вибуття майна з володіння власника (або особи, якій він передав майно у володіння) на підставі правочину, який у подальшому визнано недійсним, можна вважати таким, що відбулось не з їхньої волі в розумінні пункту 3 частини першої статті 388 ЦК України, у тому разі, коли недійсність зазначеного правочину зумовлена впливом обману, насильства, зловмисної домовленості представника власника з другою стороною та/або іншими конкретними обставинами, які свідчать про відсутність дійсної волі власника на відчуження відповідного майна. Без встановлення наведених конкретних обставин щодо вчинення правочину з відповідними вадами волі самий лише факт визнання недійсним такого фінансово-майнового правочину не є достатньою підставою для висновку про вибуття відчуженого за ним майна не з волі власника або особи, якій він передав майно у володіння, в розумінні зазначеної норми цивільного законодавства.

Сам лише факт недійсності першого в ланцюгу договорів правочину, за яким відчужено відповідне майно боржника, не свідчить про вибуття такого майна з володіння власника без його волі. Адже недійсність правочину як така (без урахування підстав недійсності) не виключає наявності волі власника майна на його відчуження. Однак метою такого відчуження в разі укладення фраздаторного правочину є унеможливлення звернення стягнення на це майно та в окремих випадках збереження фактичного контролю над цим майном (у разі відчуження пов'язаній особі).

Натомість презюмування відсутності волі власника на відчуження майна за недійсним правочином незалежно від підстав недійсності матиме наслідком необґрунтоване розширення окресленого частиною першою статті 388 ЦК України кола випадків, за яких майно може бути витребувано від добросовісного набувача.

Як наслідок, добросовісний набувач перебуватиме в невідгідному становищі порівняно з недобросовісним власником (який не дотримався вимог закону під час укладення правочину, спрямованого на відчуження майна). Отже, на такого набувача, попри його добросовісність, буде покладено індивідуальний і надмірний тягар, пов'язаний з втратою майна та необхідністю шукати способи компенсації своїх втрат (зокрема витрат на придбання майна, на його утримання, збереження, а також поліпшення відповідно до положень статті 390 ЦК України). Водночас можливість застосування положень статті 330 ЦК України буде значною мірою необґрунтовано обмежена.

Наведене не сприятиме забезпеченню принципу правової визначеності як невід'ємної складової верховенства права, а також може призвести до невиправданого та непропорційного втручання в мирне володіння майном добросовісної особи, що набула його за відплатним правочином. При цьому таке втручання буде здійснено на користь особи, що діяла недобросовісно, зловживаючи своїм правом (адже арбітражний керуючий та кредитори, звертаючись з відповідним позовом, передусім діють в інтересах боржника), що матиме наслідком порушення справедливого балансу інтересів.

Отже, розглядаючи вимоги про витребування майна із чужого незаконного володіння, суди мають враховувати, що без встановлення мети відчуження майна боржника неможливо дійти висновку про вибуття такого майна з володіння власника без його волі.

Що ж до добросовісності останнього набувача майна, то важливе значення має належна перевірка судом обставин, які свідчать про добросовісність або недобросовісність набувача як для застосування положень статей 387, 388 ЦК України, так і для визначення критерію пропорційності втручання у право набувача майна як такого, що може вважатися відповідним нормам справедливого судового розгляду згідно зі статтею 6 Конвенції.

Тож під час провадження у справі про банкрутство потрібно чітко встановити, в яких випадках втручання у мирне володіння майном є пропорційним, оскільки і боржник-власник і кінцевий добросовісний набувач наділені захистом їхнього права на мирне володіння спірним майном, передбаченим статтею 1 Першого протоколу до Конвенції. Тому, розглядаючи справи щодо застосування положень статті 388 ЦК України у поєднанні з положеннями статті 1 Першого протоколу до Конвенції, суди повинні самостійно, з урахуванням усіх встановлених обставин справи, мотивувати висновки про наявність підстав для втручання у володіння майном особи, що набула це майно за відплатним

договором, зважаючи на гарантії мирного володіння майном, а також надати оцінку тягаря, покладеного на цю особу таким втручанням.

Детальніше з текстом постанови від 15.09.2025 у справі № 911/101/21 (911/2330/24) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/128775903>.

Щодо грошових вимог Антимонопольного комітету України зі сплати штрафу та пені

Аналіз положень статей 3, 4 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» та статей 7, 8 КУзПБ дає підстави для висновку про те, що Антимонопольний комітет України (далі – Комітет) не наділений законодавцем повноваженнями щодо самостійного визначення кредиторських вимог та позачергового стягнення у процедурах банкрутства щодо боржника тощо.

У випадку порушення провадження у справі про банкрутство на Комітет поширюються положення КУзПБ щодо виявлення кредиторів та черговості задоволення кредиторських вимог у відповідних процедурах банкрутства.

Тож за наявності підстав для стягнення з боржника грошових сум на підставі рішення Комітету він є кредитором (конкурсним або поточним), без надання законодавцем переваг щодо інших кредиторів, а відповідні стягнення здійснюються на підставі рішення господарського суду (рішення, ухвали, постанови) у справі про банкрутство за результатами розгляду заяви про визнання кредиторських вимог та В порядку черговості, визначеної КУзПБ.

Хоча штраф та пеня, передбачені Законом України «Про захист економічної конкуренції», за своєю суттю становлять окремий (самостійний) вид штрафних (економічних) санкцій, однак вони є різновидом відповідальності за правопорушення у сфері господарювання, оскільки включені законодавцем до однієї сфери правового регулювання.

Якщо грошові вимоги зі сплати штрафу на підставі рішення Комітету виникли після відкриття провадження у справі про банкрутство, але до визнання боржника банкрутом, вони є поточними кредиторськими вимогами, адже зобов'язання сплатити штраф виникло після відкриття провадження у справі про банкрутство, тоді як до відкриття провадження у справі у боржника не було жодних зобов'язань перед Комітетом: ні тих, щодо яких строк виконання настав, ні тих, щодо яких такий строк не настав.

Оскільки пеня нарахована у зв'язку з невиконанням боржником зобов'язання зі сплати штрафу, тобто на поточне зобов'язання, яке виникло до визнання боржника банкрутом, то положення статей 41, 59 КУзПБ у такому випадку є незастосовними.

Детальніше з текстом постанови від 07.10.2025 у справі № 916/2283/24 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131067071>.

Щодо відсутності підстав для визнання грошових вимог відстороненого арбітражного керуючого поточними

Статтями 1, 39, 59 КУзПБ законодавець чітко встановив, що поточні вимоги кредитора – це неоплачені боржником вимоги, які виникли в процедурах банкрутства, за період після порушення господарським судом провадження у справі про банкрутство і до 26 Рішення, внесені до ЄДРСР, за вересень– жовтень 2025 року

винесення постанови про визнання боржника банкрутом, відкриття ліквідаційної процедури і призначення ліквідатора.

При цьому в ліквідаційній процедурі у банкрута не можуть виникати зобов'язання зі сплати обов'язкових платежів, оскільки господарська діяльність банкрута завершується і строк виконання всіх його грошових зобов'язань вважається таким, що настав.

Зі змісту наведеного випливає, що вимоги щодо сплати грошової винагороди арбітражного керуючого не є грошовими зобов'язаннями боржника перед кредитором, а мають свій окремий, інший від розгляду вимог кредиторів, порядок їх вирішення.

З огляду на положення статей 30, 60, 61, 64 КУзПБ у їх сукупності грошова винагорода ліквідатора сплачується в порядку, визначеному статтями 30, 61 КУзПБ, і не може бути визнана як поточні грошові вимоги до боржника.

Адже у разі набуття статусу кредитора у справі арбітражний керуючий, якого було відсторонено від участі у справі внаслідок задоволення скарги кредитора на його дії та бездіяльність, отримує процесуальну можливість впливати на хід ліквідаційної процедури шляхом оскарження судових рішень, що не відповідає меті відсторонення арбітражного керуючого від виконання повноважень.

Детальніше з текстом постанови від 15.10.2025 у справі № 11/Б-664 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/131390824>.

II. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПИТАННЯ

Щодо участі судді у розгляді справ відокремленого позовного провадження, які розглядаються у межах справи про банкрутство

Судові рішення в процедурі банкрутства можна поділити на дві групи.

Одна з них стосується не вирішення спорів, а розв'язання специфічних питань, притаманних саме процедурам банкрутства, тобто непозовному провадженню: про відкриття провадження у справі про банкрутство, про припинення дії мораторію щодо майна боржника, про закриття провадження у справі про банкрутство, про затвердження плану санації, про визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури, про призначення керуючого санацією, ліквідатора тощо.

Друга група пов'язана виключно з вирішенням спорів. До неї належать судові рішення щодо розгляду спорів, стороною в яких є боржник. Вони розглядаються за позовом сторони, тобто в позовному провадженні. Хоча такі спори вирішуються тим судом, який відкрив провадження у справі про банкрутство, вони не стосуються непозовного провадження, врегульованого КУзПБ, а тому регламентуються правилами про позовне провадження, встановленими у ГПК України.

Таке розмежування є цілком виправданим з того погляду, що справи відокремленого позовного провадження мають різний суб'єктний склад сторін спору, предмети і підстави позову, розглядаються та вирішуються господарським судом із застосуванням усього інструментарію позовного провадження, на відміну від спрощеного порядку розгляду заяв, скарг і клопотань в основній справі про банкрутство.

Тому розгляд скарг, заяв, клопотань, які стосуються виконання судового рішення, ухваленого в спорі за участю боржника, має здійснювати саме той суд, який розглянув як

суд першої інстанції по суті справу в майновому спорі чи іншому спорі з вимогами до боржника у відокремленому позовному провадженні у межах справи про банкрутство.

Водночас особливістю провадження у справі про банкрутство є значна кількість судових актів, які опосередковують рух справи про банкрутство (ухвали про порушення провадження у справі про банкрутство, ухвали про введення процедури санації, ухвали про затвердження плану санації, постанови про визнання боржника банкрутом тощо), у тому числі ухвали про припинення провадження у справі, ухвали про відмову в порушенні справи про банкрутство. Крім того, в провадженні у справі про банкрутство може бути велика кількість інших судових актів, які пов'язані виключно з рухом справи та якими провадження у справі не закінчується. Такі судові акти не вирішують питання по суті, а лише сприяють подальшому руху справи та стосуються вирішення певних процедурних моментів.

Скасування, зокрема, ухвали за результатами розгляду кредиторських вимог, судового рішення про визнання недійсними правочинів, вирішення майнового спору тощо виключає відповідно до статті 36 ГПК України повторний розгляд тим самим суддею зазначених кредиторських вимог, питання про визнання недійсними правочинів у справі про банкрутство, вирішення майнового спору, і тому справа саме в цій частині підлягає розгляду іншим складом суду, а в іншій (не скасованій) частині справа про банкрутство передається на розгляд судді (колегії суддів), який попередньо її розглядав.

Тож скасування певного судового рішення, ухваленого у справі про банкрутство (неповного провадження), та направлення у зв'язку із цим справи про банкрутство для продовження розгляду / на новий розгляд в іншому складі суду не зумовлює настання передбачених статтею 36 ГПК України процесуальних наслідків щодо неприпустимості участі судді також у розгляді справ відокремленого позовного провадження, які розглядаються у межах такої справи про банкрутство.

Детальніше з текстом постанови від 08.09.2025 у справі № 908/54/23 (908/930/23) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130025564>.

Щодо апеляційного оскарження ухвали про відкриття провадження у справі про банкрутство особою, яка не набула статусу кредитора у справі про банкрутство

У справі про банкрутство коло осіб, які мають право оскаржити судові рішення, звужено до учасників такої справи задля попередження необґрунтованого втручання інших осіб, які не є учасниками справи, у хід процедури банкрутства.

Особа, яка згідно з вимогами статей 1, 45, 46 КУзПБ не набула статусу кредитора боржника у справі про банкрутство, не може вважатися учасником справи про банкрутство та не має процесуальної дієздатності, визначеної законодавством про банкрутство щодо оскарження ухвали місцевого суду про відкриття провадження у справі, за винятком випадків залучення осіб у справу про банкрутство в разі розгляду майнових та інших спорів щодо боржника, відповідно до пункту 8 частини першої статті 20 ГПК України та статті 7 КУзПБ.

При цьому слід враховувати умовний розподіл учасників у справі про банкрутство на три групи:

І група – сторони справи – конкурсні кредитори (представник комітету кредиторів), забезпечені кредитори, боржник (банкрут);

II група – учасники справи – арбітражний керуючий, державний орган з питань банкрутства, Фонд державного майна України, представник органу місцевого самоврядування, працівників боржника, уповноважена особа засновників (учасників, акціонерів) боржника;

III група – інші учасники справи про банкрутство, щодо прав або обов'язків яких існує спір.

Крім того, процедура банкрутства поєднує в собі як розгляд процедурних питань, пов'язаних саме зі здійсненням провадження у справі про банкрутство, так і вирішення спорів, стороною в яких є боржник та які розглядаються у відокремленому позовному провадженні в межах справи про банкрутство.

Тому судові рішення в процедурі банкрутства можна поділити на дві групи:

- одна стосується не вирішення спорів, а розв'язання специфічних питань, притаманних саме процедурам банкрутства, тобто непозовному провадженню: про відкриття провадження у справі про банкрутство, про припинення дії мораторію щодо майна боржника, про закриття провадження у справі про банкрутство, про затвердження плану санації, про визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури, про призначення керуючого санацією, ліквідатора тощо;

- друга група пов'язана виключно з вирішенням спорів. До неї належать судові рішення щодо розгляду спорів у межах справи про банкрутство, стороною в яких є боржник. Такі спори розглядаються за позовом сторони, тобто в позовному провадженні. Хоча вони вирішуються тим судом, який відкрив провадження у справі про банкрутство, ці спори не стосуються непозовного провадження, врегульованого КУзПБ, а тому регламентуються правилами про позовне провадження, встановленими ГПК України.

Особи, віднесені до I та II груп, належать до учасників справи про банкрутство (непозовного провадження), у якій вирішуються основні процедурні питання (у межах судових процедур, визначених статтею 6 КУзПБ). Тому зазначені особи наділені повною процесуальною дієздатністю у такій справі, зокрема й правом на оскарження ухвалених у ній судових рішень.

Натомість особи, які віднесені до III групи (інші учасники справи про банкрутство, щодо прав або обов'язків яких існує спір), зазвичай стають учасниками справи про банкрутство у зв'язку з тим, що суд у межах справи про банкрутство розглядає та вирішує у відокремленому позовному провадженні спір за участю цих осіб.

Віднесення за статтею 1 КУзПБ певних осіб, щодо прав або обов'язків яких вирішується спір у відокремленому позовному провадженні в межах справи про банкрутство, до категорії «інші учасники справи про банкрутство» не свідчить про наділення таких осіб статусом учасника самої справи про банкрутство за законом.

Отже, інші учасники справи про банкрутство, щодо прав або обов'язків яких існує спір, не належать до учасників справи про банкрутство (за винятком тих осіб, які одночасно належать до I та II груп), а їхній процесуальний статус доцільно визначити саме як «учасники відокремленого позовного провадження у справі про банкрутство».

При цьому сам факт залучення ухвалою суду певного суб'єкта як учасника до відокремленого провадження ще не означає автоматичного наділення такого суб'єкта статусом учасника справи про банкрутство.

Під час постановлення ухвали про відкриття провадження у справі про банкрутство суд вирішує питання щодо наявності / відсутності у боржника грошового зобов'язання перед ініціюючим кредитором, строк виконання якого настав, а також досліджує наявність / відсутність передбачених КУзПБ підстав для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство. Тобто зазначеною ухвалою вирішуються специфічні питання, притаманні саме процедурі банкрутства (непозовному провадженню), визначені статтею 39 КУзПБ.

Водночас особа, яка не брала участі у справі (не залучена до участі у справі) та вважає, що її права були порушені судовим рішенням, може звернутися в порядку статті 254 ГПК України з апеляційною скаргою на судові рішення.

При цьому судові рішення є таким, що прийняте про права та обов'язки особи, яка не була залучена до участі у справі, якщо в мотивувальній частині рішення наявні висновки суду про права та обов'язки цієї особи або в резолютивній частині рішення суд прямо зазначив про права та обов'язки цієї особи. У такому випадку рішення порушує не лише матеріальні права осіб, не залучених до участі у справі, а й їхні процесуальні права, що впливають із сформульованого в пункті 1 статті 6 Конвенції положення про право кожного на справедливий судовий розгляд. Будь-який інший правовий зв'язок між скаржником і сторонами спору не беруться до уваги.

Отже, особа, яка звертається з апеляційною скаргою в порядку статей 17, 254 ГПК України, повинна довести, що оскаржуване судові рішення прийнято про її права, інтереси та (або) обов'язки, і такий зв'язок має бути очевидним та безумовним, а не ймовірним, тобто скаржник в апеляційній скарзі має чітко зазначити, в якій частині оскаржуваного ним судового рішення (в мотивувальній та/або резолютивній) прямо вказано про його права, інтереси та (або) обов'язки та про які саме.

Детальніше з текстом постанови від 25.09.2025 у справі № 908/2870/24 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130597895>.

Щодо розгляду судом заяви про перегляд за нововиявленими обставинами судового рішення у справі про банкрутство, поданої не учасником справи

Процедура перегляду судових рішень за нововиявленими обставинами, на відміну від процедури оскарження судового рішення в апеляційному та касаційному порядках, не передбачає можливості ініціації такого перегляду особою, яка не є учасником справи, безвідносно до її суб'єктивних міркувань щодо ймовірності впливу судового рішення на її права, обов'язки чи інтереси.

Детальніше з текстом постанови від 25.09.2025 у справі № 904/4487/21 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130597917>.

Щодо можливості оскарження в касаційному порядку ухвали суду про визнання кредитора заінтересованою особою стосовно боржника

01.01.2025 набрав чинності Закон України від 19.09.2024 № 3985-IX «Про внесення змін до Кодексу України з процедур банкрутства та деяких інших законодавчих актів України щодо імплементації Директиви Європейського парламенту та Ради Європейського 30 Рішення, внесені до ЄДРСР, за вересень – жовтень 2025 року

Союзу 2019/1023 та запровадження процедур превентивної реструктуризації» (далі – Закон № 3985-IX).

Цим Законом КУзПБ доповнено, серед іншого, такими нормами:

- заява кредитора має містити інформацію про заінтересованість кредитора стосовно боржника (частина третя статті 45 КУзПБ);

- за результатами попереднього засідання господарський суд постановляє ухвалу, в якій зазначаються: розмір, черговість задоволення кожної визнаної вимоги та перелік усіх визнаних судом вимог кредиторів, що вносяться розпорядником майна до реєстру вимог кредиторів, у тому числі вимог кредиторів, які є заінтересованими стосовно боржника (абзац п'ятий частини другої статті 47 КУзПБ);

- конкурсні кредитори, заінтересовані стосовно боржника, не мають права вирішального голосу на зборах (комітеті) кредиторів (абзац тринадцятий частини другої статті 47 КУзПБ).

При цьому за змістом абзацу другого пункту 4² розділу «Прикінцеві та перехідні положення» КУзПБ положення цього Кодексу в редакції згідно із Законом № 3985-IX застосовуються господарськими судами під час розгляду справ про банкрутство, провадження в яких відкрито до набрання чинності цим Законом.

Отже, норми КУзПБ у редакції Закону № 3985-IX застосовуються також до справ про банкрутство, провадження в яких відкрито до 01.01.2025.

Аналіз чинної норми абзацу п'ятої частини другої статті 47 КУзПБ свідчить, що питання заінтересованості кредиторів у справі про банкрутство господарський суд вирішує в ухвалі попереднього засідання, яка згідно із частиною третьою статті 9 цього Кодексу підлягає касаційному оскарженню після її перегляду в апеляційному порядку.

Водночас, якщо ухвала попереднього засідання у справі про банкрутство була постановлена до набрання чинності Законом № 3985-IX (01.01.2025), то з урахуванням приписів абзацу другого пункту 4² розділу «Прикінцеві та перехідні положення» КУзПБ місцевому господарському суду належить додатково ухвалою вирішити питання щодо кожного з кредиторів, чи є вони заінтересованими стосовно боржника.

За таких обставин зазначена ухвала підлягає касаційному оскарженню після її перегляду в апеляційному порядку так само, як і ухвала попереднього засідання.

Детальніше з текстом постанови від 17.09.2025 у справі № 914/466/23 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/130597991>.

Дайджест № 6/2025 правових позицій судової палати для розгляду справ про банкрутство КГС ВС (актуальна судова практика у справах про банкрутство юридичних осіб). Рішення, внесені до ЄДРСР, за вересень – жовтень 2025 року / упоряд. управління забезпечення роботи судової палати для розгляду справ про банкрутство КГС ВС. Київ, 2025. 32 с.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

fb.com/supremecourt.ua

[**t.me/supremecourtua**](https://t.me/supremecourtua)